

Tríptic d'homenatge a l'arxiduc Lluís Salvador

En el centenari del dia de la seva mort, 12 d'octubre de 2015

Josep Lluís Pol i Llompart

Miramar. El sonido del cristal quebrado le dejó mudo y su mirada se desorbitó porque pretendía pedir ayuda y, fijando una imagen, retrasar la marcha. Pero los ojos se quedaron desorbitados para siempre. La mirada era un cristal empañado, en el que una vela suplantaba la pupila: una llama titubeante y asustada. (...) El 12 de octubre el Archiduque Luis Salvador expiró rodeado de sus criados. El molinero vio tres cuervos de pico rojo volar cerca del castillo.

Amb aquestes paraules descriu, imagina, sent Joan March la mort de l'arxiduc al castell bohemi de Brandýs. L'arxiduc, com altres grans personatges de la història, actua de forat negre, de punt d'acumulació per a tots aquells que s'hi acosten massa. Així ho conta el mateix March a la introducció de la seva detallada biografia:

Años más tarde, muchos años después de comprar Son Galzeran, aquella finca que fue del Archiduque, Luis Salvador volvió a mi vida, no recuerdo como. (...) La idea del Archiduque, ese príncipe nómada que ha dejado Mallorca poblada de leyendas todavía vivas, de su misterio, me invadió, quisquillosa e impaciente. (...) Me daba miedo cada vez que notaba que estaba actuando igual que habría actuado el Archiduque. Me salía de dentro, del subconsciente.

El meu és un homenatge senzill, a través de la imatge i de la paraula com no podria ser d'altra manera, perquè en el centenari de la seva mort, m'ha fet ganes ser als tres punts des dels quals deixà constància al *Die Balearen* del paisatge del castell d'Alaró. He d'afegir en la meua defensa, emperò, que el rebesavi de la meua dona, taujà de Son Sanxo, sempre contava al seu nét que l'Arxiduc havia estat a ca seva, i que havien parlat amb ell. Tradició oral, encara, a través de la meua sogra.

No tenc constància que l'arxiduc pujàs mai al castell d'Alaró, tot i que és un dels indrets privilegiats de la seva ploma i de la dels seus col·laboradors. Apareix ben descrit i amb molts de detalls a la seva magna obra, el *Die Balearen*, però especialment al llibre de 1910 *Els Castells Roquers de Mallorca*.

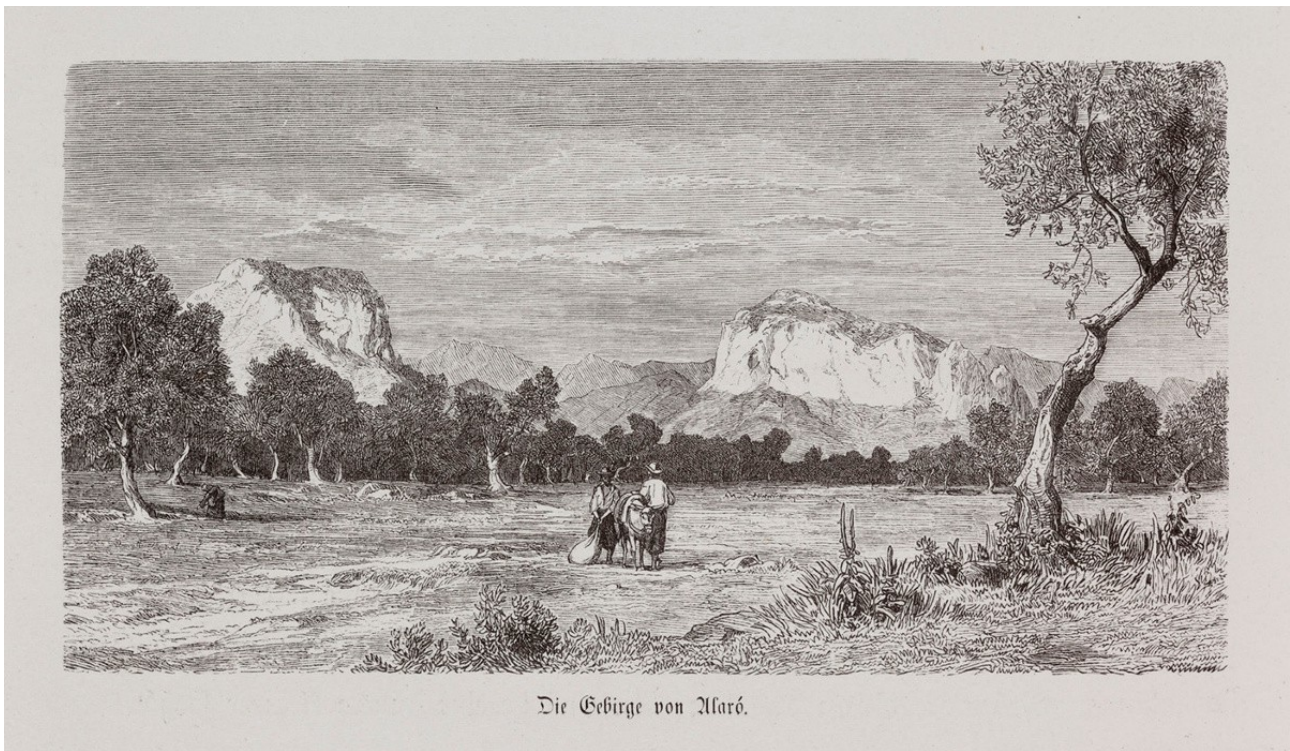
Les úniques referències a Alaró que he pogut espigolar en la biografia de March són aquestes:

Fue una estancia corta, de sólo tres días, pero les dio tiempo de ver la ciudad de Palma a la que dedicaron el día de llegada, Sóller, Valldemossa, Deià, Alaró y Binissalem. (març de 1872)

Luis Salvador había estado recorriendo los altos valles de la sierra de Alfàbia, Solleric, en los alrededores de Alaró, y Massanella, que algunos llamaban el "Puig Major de Lluç". (maig de 1875)

Preparaba también (1909) un estudio sobre los castillos roqueros de Mallorca. Antoni Maria Alcover, el "apóstol de la lengua catalana", facilitó al Archiduque una copia de las rondas del tomo V (apéndice) que estaba en aquellos momentos en imprenta y que hacían referencia a los castillos de Alaró y Santueri.

Tres són les imatges que magnifiquen el *Die Balearen*. Dos gravats de traçat minuciós i d'una impressió extraordinàriament acurada, i un dibuix que ens permet mirar a través de l'únic ull d'aquest gegant ciclopi que és el castell d'Alaró.

Die Gebirge von Alaró.

En aquest gravat l'arxiduc ens mostra la muntanyes bessones del castell i d'Alcadena des d'un camp molt proper a les cases de Bànyols, ara establert, per devers el torrent homònim. Entre el castell i Alcadena, d'esquerra a dreta, es reconeixen bé el Puig Major, el Puig de sa Font, el llom occidental del Puig des Tossals i, per sota, més visible al gravat i apuntat per dos xiprers a la fotografia, el Puig de Sant Miquel. A la dreta del Puig d'Alcadena, just sobre el Penyal Decantat, la mola del Puig de Massanella i, a l'extrem dret, el Puig de Suro. A jutjar per l'ombra del Cingle d'en Cladera en el gravat (penya-segat frontal del castell) aquest degué ser apuntat d'horabaixa, mentre que la imatge actual és de migdia. (Fotografia de 19 de setembre de 2015)

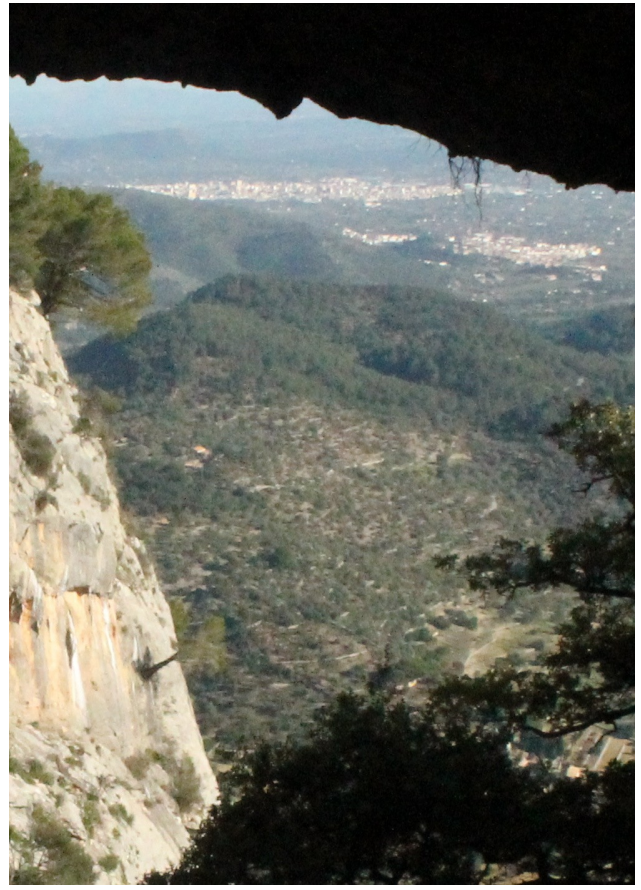
Eingang des Castell de Març.

En aquest segon gravat podem comprovar com la vegetació va guanyant terreny. El camí, aferrat a la penya per damunt del cingle, ja tenia el margetó de protecció. La capçada d'una alzina ens tapa ara el forat negre del portal rodó de l'avantmurada. Al gravat, per damunt del portal, se marca bé la línia que distingeix el mur gruixat d'aquesta defensa d'un afegit posterior més prim i feble. La torre de l'homenatge, que els alaroners anomenen *Constipador*, aguanta bé el pas de les centúries. A la fotografia, sobre el nígul, les línies de l'estesa elèctrica que arribà al castell l'octubre de 1975, ara fa 40 anys. (Fotografia de 12 d'octubre de 2015)

I finalment, la làmina a color de la Cova de Sant Antoni. Es reconeixen bé les llenques del costat esquerre i el crui del costat dret sobre el que creix l'alzina, jove fa més de cent anys, centenària ara. Dels penya-segats del davant, la cova de boca més fosca està ara ben tapada d'ullastres. (Fotografia de 12 d'octubre de 2015)

Encara una ampliació del paisatge més llunyà del dibuix ens sorprèn per la seva precisió. A mitjan lloc, es veuen les cases de possessió d'Alcadena, sota el Puig de Son Grau, ben verd abans i ara. Just darrere, els estreps de migjorn del Penyal Gros de Biniamar. No es veu al dibuix cap indici del poble de Lloseta, ben present a la imatge actual. En un tercer pla, més vermellosa, hi hauria la mola de Santa Magdalena amb els seus dos cims, i unes cases al davant que podrien ser Inca. Ja en darrer lloc, per la direcció, les muntanyes d'Artà. (Fotografia de 5 de gener de 2015)

AGRAÏMENTS: A Jaume Gual Carbonell, per la reproducció dels dos gravats i el dibuix a color a partir d'un original del *Die Balearen* conservat a la biblioteca B. March Servera, a qui també agraeisc les facilitats donades.